

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 23/2017

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Ε'

Συνεδρίαση της 7^{ης} Φεβρουαρίου 2017

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσάνεα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος
Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης,
Σταύρος Σπυρόπουλος, Βασίλειος Καραγεώργος, Νομικοί
Σύμβουλοι.

Εισηγητής: Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. 74450/10-11-2016 έγγραφο του
Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων/Γεν Δ/ση Διοίκησης.

Ερώτημα: Ερωτάται εάν είναι δυνατός ο διορισμός ως δικηγόρων πτυχιούχων
νομικής αλλοδαπών πανεπιστημίων, επιτυχόντων στον πανελλήνιο

διαγωνισμό δικηγόρων, στους οποίους είχε επιτραπεί η συμμετοχή στον διαγωνισμό, παρά το ότι οι αιτήσεις αναγνώρισης των επαγγελματικών τους προσόντων εκκρεμούσαν στην Μόνιμη Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο της ερωτώσης υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με τις από 28-4-2014 αιτήσεις τους οι Η.Π. και Στ.Π., πτυχιούχοι Νομικής Σχολής ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κράτους της Μ. Βρετανίας, ζήτησαν να εγγραφούν ως ασκούμενοι στο μητρώο ασκουμένων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου. Το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, στην από 30-4-2014 συνεδρίαση, αποφάσισε να αναμείνει, μέχρι να διευκρινιστεί για ποια πανεπιστήμια γίνονται δεκτές οι εγγραφές, ενόψει της ασάφειας του ν. 4254/2014, ενώ στην από 26-6-2014 συνεδρίαση, επανερχόμενο επί του θέματος, αποφάσισε να ακολουθήσει την απόφαση της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων (σύμφωνα με την οποία και μέχρι να αρθούν οι νομικές αμφισβητήσεις, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι θα παραλαμβάνουν μεν τις σχετικές αιτήσεις, αλλά δεν θα προβαίνουν σε εγγραφές στα μητρώα ασκουμένων) και να αναμείνει τις εξελίξεις. Με τις από 4-9-2015 και από 7-9-2015 αιτήσεις τους, οι ως άνω, ενόψει και της εκδόσεως των 2617-2618/2015 αποφάσεων του ΣτΕ, ζήτησαν να γίνουν δεκτές οι αιτήσεις τους και να εγγραφούν στο μητρώο ασκουμένων, από την ημερομηνία καταθέσεως των αρχικών αιτήσεών τους. Το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, με την από 10-11-2015 απόφασή του, εδέχθη, κατά πλειοψηφία, τις αιτήσεις αυτές και ενέγραψε τους ως άνω στο μητρώο ασκουμένων, αναδρομικά από 28-4-2014. Εντωμεταξύ, η Επιτροπή Αξιολόγησης του άρθρου 15 του Κώδικα Δικηγόρων, εξετάζοντας τις από 28-4-2014 (αρχικές) αιτήσεις των ανωτέρω, είχε ήδη αποφανθεί, με την από 24-10-2015 απόφασή της, ότι οι ως άνω πληρούν μερικώς τις προϋποθέσεις για την εγγραφή στο μητρώο ασκουμένων, λόγω μη αντιστοιχίας προσόντων όσο αφορά στην

αναγκαία γνώση επί του Αστικού Δικαίου, του Διοικητικού Δικαίου, της Πολιτικής Δικονομίας, της Ποινικής Δικονομίας, της Διοικητικής Δικονομίας, του Συνταγματικού Δικαίου και του Ποινικού Δικαίου και παραπέμπει αυτούς στη Μόνιμη Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας του άρθρου 16 του Δικηγορικού Κώδικα. Όμως οι ως άνω, μετά την από 10-11-2015 απόφαση του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου και παρά το ότι μέχρι και την υποβολή του υπό κρίση ερωτήματος δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αναγνώρισης των επαγγελματικών τους προσόντων, έλαβαν μέρος στον πανελλήνιο διαγωνισμό υποψηφίων δικηγόρων, ο οποίος διεξήχθη την 22-24/4/2016, για την περιφέρεια του Εφετείου Δωδεκανήσου. Μετά δε την επιτυχία τους σε αυτόν, με τις από 11-8-2016 και από 18-8-2016 αιτήσεις τους, αντιστοίχως, ζήτησαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης τον διορισμό τους ως δικηγόροι, στο Δικηγορικό Σύλλογο του Πρωτοδικείου Ρόδου.

Νομοθετικό Πλαίσιο

2. Στις διατάξεις των άρθρων 4, 6 παρ. 1-2, 10 παρ. 1, 4, 11 παρ. 1-2, 15 παρ. 1-1Α, 16, 17 παρ. 8, 18 παρ. 1-2, 23 παρ. 1-3 του ν. 4194/2013 (Α' 208) «Κώδικας Δικηγόρων» ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 4

«Τη δικηγορική ιδιότητα αποκτά εκείνος: α) ο οποίος έχει επαρκείς γνώσεις για να ασκεί το λειτούργημα του μετά από επιτυχή συμμετοχή του σε πανελλήνιες εξετάσεις, β) για τον οποίο εκδίδεται απόφαση διορισμού από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στο εξής Υπουργός Δικαιοσύνης), η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ...».

Άρθρο 6

«1. Ο δικηγόρος πρέπει: 1. Να είναι Έλληνας πολίτης ή πολίτης κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου κράτους, που είναι συμβαλλόμενο στη Σύμβαση Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Έλληνας το γένος μπορεί να διορισθεί δικηγόρος μετά από άδεια του Υπουργού Δικαιοσύνης, που εκδίδεται ύστερα από τη διατύπωση γνώμης του οικείου δικηγορικού συλλόγου.

2. Να είναι κάτοχος πτυχίου Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα ή ισότιμου και αντίστοιχου πτυχίου άλλης χώρας, εφόσον αυτό έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες».

Άρθρο 10

«1. Εκείνος που ενδιαφέρεται να εγγραφεί ως ασκούμενος δικηγόρος πρέπει, μέσα σε εύλογο χρόνο από τη λήψη του πτυχίου του, να καταθέσει αίτηση για την εγγραφή του ως ασκούμενος δικηγόρος στον Πρόεδρο του δικηγορικού συλλόγου στην περιφέρεια του οποίου επιθυμεί να ασκηθεί, συνυποβάλλοντας και βεβαίωση έναρξης άσκησης από τον δικηγόρο στον οποίο ασκείται.

2. ... 3. ...

4. Η άσκηση αρχίζει με την εγγραφή του ενδιαφερόμενου στο ειδικό μητρώο ασκούμενων του Δικηγορικού Συλλόγου του τόπου άσκησης. ...».

Άρθρο 11

« 1. Ο ασκούμενος δικηγόρος πρέπει να πληροί όλες τις προϋποθέσεις της δικηγορικής ιδιότητας.

2. Τα κωλύματα και τα ασυμβίβαστα που ορίζονται για τον δικηγόρο, ισχύουν και για τον ασκούμενο δικηγόρο».

Άρθρο 15

«1. Πτυχιούχοι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούν να πραγματοποιούν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον: α) είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, β) είναι κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής αναγνωρισμένου ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος των ανωτέρω κρατών και το πτυχίο τους έχει αναγνωρισθεί από τον ΔΟΑΤΑΠ ως ισότιμο και αναγνωρισμένο με το απονεμόμενο από τις Νομικές Σχολές των ημεδαπών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων Νομικής Σχολής».

Μετά την αντικατάσταση της περ. β' της παρ. 1 του ως άνω άρθρου με το άρθρο πρώτο υποπαρ. ΙΕ.1. στοιχ. α του ν. 4254/2014 (Α' 85/7-4-2014) στην διάταξη αυτή οριζόταν:

«1. Πτυχιούχοι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούν να πραγματοποιούν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον: α) είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, β. είναι κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων των ανωτέρω υπό (α) Κρατών».

Μετά δε την τροποποίηση του άρθρου αυτού από το με το εδάφιο α' της παρ.4 του άρθρου 6 του ν. 4285/2014 (Α' 191/10-9-2014), οπότε προστέθηκε παρ. 1Α, στην διάταξη του άρθρου αυτού ορίζεται:

«1. Πτυχιούχοι ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούν να πραγματοποιούν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον: α) είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, β. είναι κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων των ανωτέρω υπό (α) Κρατών.

1.Α. Για το αίτημα εγγραφής στο Μητρώο ασκουμένων αποφαινεται Επιτροπή Αξιολόγησης, η οποία συγκροτείται με απόφαση της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας. Η Επιτροπή αποτελείται από τους Προέδρους των Δικηγορικών Συλλόγων: α) Αθηνών, ως πρόεδρο, β) Θεσσαλονίκης, γ) Πειραιώς ή τους αναπληρωτές τους και δ) έναν Πρόεδρο άλλου Δικηγορικού Συλλόγου ή τον αναπληρωτή του. ... Εφόσον πληρούνται οι κατά τα ανωτέρω υπό α και β προϋποθέσεις, η Επιτροπή διερευνά αν τα εν γένει προσόντα του ενδιαφερομένου είναι αντίστοιχα προς εκείνα που κατά τον παρόντα κώδικα απαιτούνται για την εγγραφή πτυχιούχου νομικής ως ασκουμένου. Κατά την κρίση της αυτή λαμβάνονται υπόψη οι τίτλοι σπουδών του υποψηφίου, τα γνωστικά αντικείμενα τα οποία έχει διδαχθεί, τα δικαιολογητικά που προσκομίζει και η εν γένει εμπειρία του σε εργασίες νομικής φύσεως. Λαμβάνονται επίσης, υπόψη οι διαφορές των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων. Σε περίπτωση διαπίστωσης μη αντιστοιχίας των επαγγελματικών προσόντων, η Επιτροπή αξιολόγησης παραπέμπει το φάκελο του αιτούντος στην Επιτροπή του άρθρου 16. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζεται ο τρόπος λειτουργίας της ως άνω Επιτροπής και κάθε άλλο σχετικό θέμα».

Άρθρο 16

«1. Στο Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών συνιστάται πενταμελής Μόνιμη Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας, η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

2. Η Επιτροπή αυτή: α) Έχει έδρα την Αθήνα και λειτουργεί στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. ...

3. Η Επιτροπή είναι αποκλειστικά αρμόδια και για την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων, με βάση την Οδηγία 2005/36 ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 255/22), η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη, με το προεδρικό διάταγμα 122/2010 (Α' 200), και αφορά στον πολίτη κράτους - μέλους της Ε.Ε., ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει το επάγγελμα του δικηγόρου στην Ελλάδα, έχοντας αποκτήσει τα επαγγελματικά του προσόντα σε άλλο

κράτος – μέλος». Ήδη, με το άρθρο 6 παρ. 4.γ. του ν. 4285/2014 (Α' 191/10-9-2014) προστέθηκε στο ανωτέρω άρθρο, παρ. 3Α, στην οποία ορίζεται:

«Η επιτροπή είναι αρμόδια για τον εξατομικευμένο προσδιορισμό των αντικειμένων για τα οποία οι αιτούντες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 15 υποχρεούνται να αποδείξουν τη γνώση τους, λόγω της αναντιστοιχίας των ουσιαστικών προσόντων. Προς τούτο παρέχεται σε αυτούς το δικαίωμα συμμετοχής στη δοκιμασία επάρκειας του άρθρου 17 και μόνον ως προς εκείνα τα γνωστικά αντικείμενα, για τα οποία έχει διαπιστωθεί έλλειψη αντιστοιχίας».

Άρθρο 17

«8. Αυτός που επιτυγχάνει στη δοκιμασία επάρκειας εγγράφεται, μετά από αίτηση του, στο μητρώο ασκουμένων δικηγόρων του Δικηγορικού Συλλόγου, όπου επιθυμεί να ασκηθεί, και συνυποβάλλει υπεύθυνη δήλωση ότι δεν ασκεί ασυμβίβαστη δραστηριότητα».

Άρθρο 18

«1. Δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό υποψήφιων δικηγόρων έχει ο ασκούμενος δικηγόρος που συμπλήρωσε το νόμιμο χρόνο άσκησης.

2. Δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό, όσοι κωλύονται να διορισθούν δικηγόροι ή συντρέχει στο πρόσωπο τους ασυμβίβαστη ιδιότητα».

Άρθρο 20

«Για τη διεξαγωγή του διαγωνισμού κάθε περιόδου συγκροτούνται οι ακόλουθες Επιτροπές και Ομάδες με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης: 1. Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων με έδρα το Υπουργείο Δικαιοσύνης. ... Η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων έχει την ευθύνη επιλογής των θεμάτων στα εξεταζόμενα μαθήματα και της ασφαλούς μετάδοσης τους προς τα εξεταστικά κέντρα κατά τρόπο που διασφαλίζει το αδιάβλητο του διαγωνισμού. 2. Οργανωτικές Επιτροπές ανά Εφετείο πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων, ... Οι Οργανωτικές Επιτροπές έχουν την ευθύνη του ελέγχου των δικαιολογητικών των υποψηφίων, του αποκλεισμού από το διαγωνισμό υποψηφίου, που δεν συγκεντρώνει τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις, του ορισμού επαρκούς αριθμού επιτηρητών (δικηγόρων ή υπαλλήλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων) και γενικά την ευθύνη διεξαγωγής του διαγωνισμού στο οικείο Εφετείο. ...».

Άρθρο 23

«1. Όποιος επιτυγχάνει στις πανελλήνιες εξετάσεις μπορεί να ζητήσει το διορισμό του ως δικηγόρος στο Δικηγορικό Σύλλογο του Πρωτοδικείου, που εκείνος επιθυμεί, με αίτηση του προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης. ...

2. Στην αίτηση διορισμού επισυνάπτονται τα ακόλουθα έγγραφα: α) Πιστοποιητικό γέννησης από την αρμόδια δημοτική αρχή. Στην περίπτωση που ο αιτών είναι πολίτης κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης πιστοποιητικό της αντίστοιχης δημόσιας αρχής. Στην περίπτωση που ο αιτών είναι Έλληνας το γένος και δεν έχει την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, οφείλει να προσκομίσει σχετική άδεια του Υπουργού Δικαιοσύνης. β) Πτυχίο Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα ή πτυχίο Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής από αναγνωρισμένη πανεπιστημιακή σχολή κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. γ) Αντίγραφο Ποινικού Μητρώου, από το οποίο βεβαιώνεται ότι δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 6 του Κώδικα. δ) Διπλότυπο του αρμόδιου Ταμείου Κοινωνικής Ασφάλισης. ε) Υπεύθυνη δήλωση της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 και της παρ. 3 του άρθρου 3 του ν. 2690/1999 ότι δεν εμπίπτει στις περιπτώσεις των άρθρων 6 και 7 του Κώδικα.

3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκδίδει τη σχετική απόφαση διορισμού, που δημοσιεύεται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

3. Στο εδ. δ' του άρθρου 6 του ν. 4285/2014 (Α' 191/10-9-2014) «Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α 139) και προσαρμογή του στην απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις.» ορίζεται:

«Η ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4194/2013, όπως τροποποιείται, καταλαμβάνει και όλες τις εκκρεμείς κατά το χρόνο δημοσίευσής του παρόντος νόμου αιτήσεις».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

4. Προς αντιμετώπιση των βασικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος ψηφίστηκε ο νέος Κώδικας Δικηγόρων (ν. 4194/2013). Ως προς την απόκτηση της δικηγορικής ιδιότητας, οι προϋποθέσεις ασκήσεως των κατόχων τίτλων πανεπιστημίων της αλλοδαπής και ασκουμένων της

Handwritten signature

αλλοδαπής ρυθμίζονται με τρόπο συμβατό και με τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, προβλεπόμενης, σε κάθε περίπτωση, της συστάσεως μονίμου επιτροπής δοκιμασίας επάρκειας, ενώ, προς διασφάλιση του δικηγορικού λειτουργήματος, η εγγραφή των δικηγόρων στα μητρώα των αντιστοίχων δικηγορικών συλλόγων χωρεί μετά την επιτυχή συμμετοχή των σε πανελλήνιες γραπτές εξετάσεις, δύο φορές το χρόνο, με ανάλογη εφαρμογή των αυστηρών ρυθμίσεων των πανελληνίων εξετάσεων (βλ. αιτιολογική έκθεση του νόμου).

5. Ειδικότερα, υπό την ισχύ της αρχικής μορφής της διατάξεως του άρθρου 15 του Κώδικα Δικηγόρων, πτυχιούχοι ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούσαν να πραγματοποιήσουν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής αναγνωρισμένου ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος των ανωτέρω κρατών και το πτυχίο τους έχει αναγνωρισθεί από τον ΔΟΑΤΑΠ ως ισότιμο και αναγνωρισμένο με το απονεμόμενο από τις Νομικές Σχολές των ημεδαπών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων Νομικής Σχολής. Μετά την αντικατάσταση της περ. β' της παρ. 1 της ως άνω διατάξεως με το ν. 4254/2014, ισχύσαντος από 7-4-2014, πτυχιούχοι ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούσαν να πραγματοποιήσουν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων των ανωτέρω Κρατών, χωρίς να προβλέπεται πλέον ακαδημαϊκή αναγνώριση του πτυχίου από τον ΔΟΑΤΑΠ (ΣΤΕ 2615/2015). Ήδη, μετά την προσθήκη στην ως άνω διάταξη, με το εδάφιο α' της παρ.4 του άρθρου 6 του ν. 4285/2014, ισχύον από 10-9-2014, παραγράφου 1Α, πτυχιούχοι ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής μπορούν να πραγματοποιήσουν άσκηση στην Ελλάδα, εφόσον είναι πολίτες κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και κάτοχοι πτυχίου Νομικής Σχολής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων των ανωτέρω Κρατών και μετά από σχετική απόφαση της, συσταθείσης προς τούτο, Επιτροπής Αξιολόγησης, η οποία διερευνά αν τα εν γένει προσόντα του ενδιαφερομένου είναι αντίστοιχα προς εκείνα που κατά τον νέο δικηγορικό κώδικα απαιτούνται για την εγγραφή πτυχιούχου νομικής ως ασκουμένου. Κατά την κρίση

της αυτή λαμβάνονται υπόψη οι τίτλοι σπουδών του υποψηφίου, τα γνωστικά αντικείμενα τα οποία έχει διδαχθεί, τα δικαιολογητικά που προσκομίζει και η εν γένει εμπειρία του σε εργασίες νομικής φύσεως καθώς, επίσης, και οι διαφορές των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων. Σε περίπτωση δε διαπίστωσης μη αντιστοιχίας των επαγγελματικών προσόντων, η Επιτροπή αξιολόγησης παραπέμπει το φάκελο του αιτούντος στην Επιτροπή Επάρκειας του άρθρου 16. Οι επιτυχόντες στη δοκιμασία επάρκειας εγγράφονται, μετά από αίτησή τους, στο μητρώο ασκουμένων του Δικηγορικού Συλλόγου όπου επιθυμούν να ασκηθούν, μετά δε τη συμπλήρωση του νόμιμου χρόνου άσκησης, οι ασκούμενοι δικηγόροι, εφόσον δεν κωλύονται να διορισθούν δικηγόροι και δεν συντρέχει στο πρόσωπό τους ασυμβίβαστη ιδιότητα, συμμετέχουν στον πανελλήνιο διαγωνισμό υποψηφίων δικηγόρων. Όργανα του διαγωνισμού αυτού είναι η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων, η οποία έχει την ευθύνη επιλογής των θεμάτων και της ασφαλούς μετάδοσής τους προς τα εξεταστικά κέντρα, οι Οργανωτικές Επιτροπές, που έχουν την ευθύνη ελέγχου των δικαιολογητικών των υποψηφίων, του αποκλεισμού από τον διαγωνισμό υποψηφίου που δεν συγκεντρώνει τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις, του ορισμού επαρκούς αριθμού επιτηρητών και γενικά την ευθύνη διεξαγωγής του διαγωνισμού και οι Ομάδες Βαθμολόγησης, με αρμοδιότητα την ευθύνη της βαθμολόγησης των γραπτών δοκιμών των υποψηφίων. Οι επιτυχόντες στον διαγωνισμό, με αίτησή τους προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, στην οποία επισυνάπτουν, εκτός άλλων και πτυχίο Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα ή πτυχίο Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής από αναγνωρισμένη πανεπιστημιακή σχολή κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, μπορούν να ζητήσουν τον διορισμό τους ως δικηγόροι, στο Δικηγορικό Σύλλογο του Πρωτοδικείου που επιθυμούν, το δε Υπουργείο Δικαιοσύνης, εκδίδει τη σχετική απόφαση διορισμού, που δημοσιεύεται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6. Αιτήσεις πτυχιούχων Νομικής Σχολής των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλου συμβαλλόμενου κράτους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, για την εγγραφή τους ως ασκούμενοι, κατατεθείσες υπό την ισχύ του ν. 4254/2014 και μη εξετασθείσες μέχρι την ισχύ του ν. 4285/2014, ως εκκρεμείς, κατά ρητή σχετική μεταβατική διάταξη, καταλαμβάνονται από τη ρύθμιση του νέου νόμου, οπότε επ' αυτών αποφαινεται η

Επιτροπή Αξιολόγησης και όχι οι οικείοι δικηγορικοί σύλλογοι. Ως εκκρεμείς, τυγχάνουσες της ίδιας αντιμετώπισης, πρέπει να θεωρηθούν και οι αιτήσεις που είχαν υποβληθεί υπό την ισχύ του ν. 4254/2014 και είχαν απορριφθεί, ρητά ή σιωπηρά, πλην όμως επανεξετάζονται, κατόπιν υποβολής αιτήσεως θεραπείας, υπό την ισχύ του ν. 4285/2015, δεδομένου ότι δια αιτήσεως θεραπείας ζητείται η επανεξέταση υποθέσεως (πρβλ. ΣτΕ 4130/2015) ή η ανάκληση πράξεως (πρβλ. ΣτΕ 4242/2015), η δε Διοίκηση δύναται να εκδόσει νέα πράξη, μετά από νέα έρευνα της υποθέσεως (πρβλ. ΣτΕ 4130/2015). Επιπροσθέτως τούτου, αιτήσεις θεραπείας υποβληθείσες υπό την ισχύ νομοθετικού καθεστώτος, το οποίο έχει τροποποιηθεί, κατά τον χρόνο εξετάσεώς τους από τη Διοίκηση, διέπονται, ως προς το διαδικαστικό τους μέρος, από το νέο νόμο (πρβλ. ΣτΕ 3209/2009, 485/1999 7μ.). Επομένως αρμόδιο όργανο για να εξετάσει τις αιτήσεις των Η.Π. και Στ.Π., μετά την ισχύ του ν. 4285/2014 ήταν η Επιτροπή Αξιολόγησης, είτε υπό την εκδοχή ότι εξετάσθηκαν από αυτήν οι αρχικές, από 28-4-2014 αιτήσεις τους, είτε υπό την εκδοχή ότι θα έπρεπε να διαβιβασθούν σε αυτή οι αιτήσεις θεραπείας των ανωτέρω, κατόπιν της σιωπηρής απορρίψεως των αρχικών, ως άνω, αιτήσεών τους. Άλλωστε, κατά πάσα περίπτωση, παντελώς αναρμοδίως επελήφθη το Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου την 10-11-2015, ενόψει του ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης είχε ήδη αποφανθεί, παραπέμψασα τους αιτούντες στη Μόνιμη Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας.

7. Επειδή επί υποβολής αιτήσεως για την εγγραφή ασκουμένου σε δικηγορικό σύλλογο, η ιδιότητα του πτυχίου του οποίου γίνεται επίκληση με την αίτηση, ως πληρούντος νόμιμη προϋπόθεση της εγγραφής, ερευνάται κατά το στάδιο του ελέγχου της αιτήσεως. Εφόσον δε χωρήσει η εγγραφή, πράγμα που προϋποθέτει την κατάφαση για το ότι το προσκομιζόμενο πτυχίο συνιστά όντως νόμιμη προϋπόθεση για αυτήν, η τελευταία, ως ατομική διοικητική πράξη, περιβάλλεται το τεκμήριο της νομιμότητος και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί παρεμπιπτόντως το κύρος αυτής κατά το μεταγενέστερο στάδιο, κατά το οποίο, με τη συμπλήρωση της ασκήσεως και τη λήψη του σχετικού πιστοποιητικού ασκήσεως, ζητείται η συμμετοχή στην εξέταση των υποψηφίων δικηγόρων, και κατά το οποίο ερευνάται η συνδρομή των μεταγενεστέρων της ασκήσεως νομίμων προϋποθέσεων. Και τούτο, διότι, η εγγραφή σε δικηγορικό σύλλογο για την προβλεπόμενη πρακτική άσκηση, με την εν συνεχεία χορήγηση πιστοποιητικού ασκήσεως για τη συμμετοχή στις εξετάσεις υποψηφίων δικηγόρων, και η συμμετοχή ακολούθως στις εξετάσεις αυτές, αποτελούν κατά το νόμο μερικότερα, αλληλένδετα στάδια της ενιαίας διαδικασίας

που κατατείνει στο διορισμό του υποψηφίου ως δικηγόρου. Για καθένα από τα στάδια αυτά προβλέπεται, ως κοινό δικαιολογητικό συμμετοχής, η προσκόμιση του πτυχίου νομικής του ενδιαφερομένου, του οποίου η έννοια ορίζεται, με ενιαίο επίσης τρόπο, στις προπαρατεθείσες διατάξεις του Κώδικα περί δικηγόρων. Ως εκ τούτου, ο τρόπος που πρέπει να αντιμετωπίζεται το πιο πάνω πτυχίο δεν περιορίζεται μόνον στο στάδιο της ασκήσεως στον οικείο δικηγορικό σύλλογο, αλλά καταλαμβάνει το σύνολο της διαδικασίας που κατατείνει στη χορήγηση αδείας για την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος (7/2013 πρακτικό συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου άρθρ. 2 ν. 3068/2002). Άλλως, βεβαίως, έχει το πράγμα εάν, η κατά το μεταγενέστερο αυτό στάδιο διαπίστωση παρανομίας ως προς το ότι το κατεχόμενο από τον ασκούμενο πτυχίο δεν πληρούσε όντως την αξιούμενη νόμιμη προϋπόθεση για την εγγραφή του στο βιβλίο ασκούμενων και την, εν συνεχεία, χορήγηση πιστοποιητικού ασκήσεως, οδηγήσει σε ρητή ανάκληση των ανωτέρω πράξεων από το αναρμοδίως επιληφθέν διοικητικό συμβούλιο του δικηγορικού συλλόγου, ή την πράγματι αρμόδια (πρβλ. ΣτΕ 1582/2010 Ολομ.) Επιτροπή Αξιολόγησης, κατά τους όρους ανακλήσεως των παράνομων διοικητικών πράξεων, οπότε και δικαιολογείται, κατόπιν αυτού, η άρνηση να γίνει δεκτή η συμμετοχή του ασκούμενου στις εξετάσεις για χορήγηση αδείας ασκήσεως του δικηγορικού επαγγέλματος (ΣτΕ 2154/2014, πρβλ. ΣτΕ 2771/2011 Ολομ., 3900/2012 7μλ.).

8. Ως εκ των ανωτέρω, ο Υπουργός Δικαιοσύνης, διαπιστώνων ότι τινές, επιτυχόντες στον πανελλήνιο διαγωνισμό δικηγόρων, αιτούνται να διοριστούν ως δικηγόροι, καίτοι οι αιτήσεις αναγνώρισης των επαγγελματικών τους προσόντων εκκρεμούσαν στην Μόνιμη Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας, δεν δύναται, παρά ταύτα, να αρνηθεί τον διορισμό αυτών, δεσμευόμενος από την σχετική προς τούτο απόφαση του Δ.Σ. του αρμοδίου Δικηγορικού Συλλόγου, εκτός αν αυτή ανακληθεί, κατά τους όρους ανακλήσεως των παράνομων διοικητικών πράξεων.

Απάντηση

9. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε'), γνωμοδοτεί ομοφώνως, ως εξής: ο Υπουργός Δικαιοσύνης, διαπιστώνων ότι τινές, επιτυχόντες στον πανελλήνιο διαγωνισμό δικηγόρων, αιτούνται να διοριστούν ως δικηγόροι, καίτοι οι αιτήσεις αναγνώρισης των επαγγελματικών τους προσόντων εκκρεμούσαν στην Μόνιμη

Επιτροπή Δοκιμασίας Επάρκειας, δεν δύναται, παρά ταύτα, να αρνηθεί τον διορισμό αυτών, δεσμευόμενος από την σχετική προς τούτο απόφαση του Δ.Σ. του αρμοδίου Δικηγορικού Συλλόγου, εκτός αν αυτή ανακληθεί, κατά τους όρους ανακλήσεως των παράνομων διοικητικών πράξεων.

Θεωρήθηκε

Αθήνα 13-2-2017

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Μεταξία Ανδροβιτσάνεα

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Σπυρίδων Μαυρογιάννης

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.